

{Vesmír a smysl}

800119-1

Chápat vesmírné dění jako smysluplné (tj. jako mající „objektivně“ daný smysl) je nepochybně nesprávné, neboť přírodní dění – s výjimkou života – není (alespoň pokud dosud naše vědomosti sahají) vnitřně integrováno, tj. Vesmír jako celek není subjektem. To ovšem nevylučuje možnost integrace „nevlastní“, asi takové, jako je integrováno ptačí hnízdo nebo bobří hráz, lidský dům (celé obydlí) atd. Člověk jako zatím jediná (pokud víme) a první bytost přinejmenším na Zemi obývá nejenom své osvětí, nýbrž žije na světě, je obyvatelem celého Vesmíru. To pochopitelně není žádnou zárukou integrovanosti Vesmíru, ale je to nekonečná (tj. nikdy nekončící) úloha pro člověka, resp. pro antropické bytosti všeho druhu a původu. Člověk je povolán k humanizaci vesmíru (přírody), jak o tom např. psal Marx ve svých *Rukopisech (Ekonom.-philos. Manuskripte)*; zároveň se však má stát sám vesmírnou bytostí, bytostí, jejímž domovem je celý Vesmír.

Ale to znamená rovněž nutnost přehodnocení celého přístupu k Vesmíru „jako celku“. Takový celek není sice „dán“ v tom smyslu, že by představoval jakousi specifickou „arché“ ve smyslu staré řecké filosofie. Nicméně celek není vyčerpán ani okamžitým průřezem, jak jej představuje přítomnost, ani celou svou minulostí, nýbrž náleží k němu také budoucnost. Vesmír je integritou v eschatologickém smyslu; celkovost Vesmíru nemůže být uchopena kosmologickou archeologií, nýbrž pouze kosmickou eschatologií. A ta musí počítat s aktivitou antropických subjektů, tedy přinejmenším s aktivitou lidskou. Místo člověka ve Vesmíru, resp. ve světě je především určováno jeho „humanizační“ činností, jejímž cílem a výsledkem (bez ohledu na subjektivní předpoklady) je na jedné straně humanizace člověka, a na druhé straně humanizace světa: člověk se touto činností stává občanem světa, ale svět se zároveň stává světem člověka.

(krouž. blok, č. 80-003; Praha, 800119-1.)